

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: Geschiedenis van (anti)-corruptie. Casestudies van oudheid tot moderne tijd en de meerwaarde van een historisch perspectief

Auteur: Floris van Berckel Smit

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 40.2, pp. 143-145.

© 2018 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

GESCHIEDENIS VAN (ANTI)-CORRUPTIE. CASESTUDIES VAN OUDHEID TOT MODERNE TIJD EN DE MEERWAARDE VAN EEN HISTORISCHE BENADERING

Ronald Kroeze, André Vitória, G. Geltner e.a., *Anticorruption in History. From Antiquity to the Modern Era*, Oxford University Press, 2018; ISBN 978-0-19-880997-5; hardcover; 446 pagina's; €98,95.

In *Anticorruption in History* beschrijven driëntwintig auteurs corruptiedebatten in verschillende historische contexten, vanaf de klassieke oudheid tot in de moderne tijd. Het diachrone thema, anticorruptie, wordt door middel van een groot aantal waardevolle casestudies onderzocht. Hierbij is de aard van anti-corruptie in een bepaalde, doorgaans Europese, historische context de primaire focus. De casestudy's hebben met name geschiedkundige waarde, maar zijn ook zeker interessant voor bestuurskundigen, politicologen en beleidsmakers die zich bezighouden met anti-corruptiebeleid.

Corruptie wordt op twee verschillende manieren bestudeerd in de historiografie. Ten eerste door de aard en betekenis van corruptie te analyseren, de rol die corruptie speelde in een bepaalde historische context te duiden en het veranderende discours waarin

over corruptie gesproken wordt te exploreren. Deze vorm van geschiedkundig onderzoek benadert corruptie contextueel en is constructivistisch. De tweede benadering in de historiografie trekt een lijn tussen premoderne en moderne maatschappijen. In deze benadering worden premoderne maatschappijen ruwweg geduid als gevoelig voor corruptie in tegenstelling tot moderne maatschappijen, die minder gevoelig voor corruptie zouden zijn. Het beleidsmatige aspect van anticorruptie is toonaangevend in deze moderniteitsbenadering. Corruptievrije (moderne) maatschappijen zijn in dit kader exemplarisch voor goed bestuur en beleid.

De auteurs van *Anticorruption in History* vertegenwoordigen de verschillende takken van de historiografie. Zo participeren ze in het historiografische debat met betrekking tot corruptie en moderniteit. Echter, de toonaangevende benadering van de casuïstiek in het boek kenmerkt zich door het benadrukken van context. In deze optiek is de betekenis van corruptie sterk contextafhankelijk. De auteurs stellen dat corruptie en anti-corruptie transtemporele en transgeografische fenomenen zijn. De casussen in het boek zijn, zoals de titel suggereert, temporeel divers, maar wel geografisch begrensd. De focus ligt primair op Europese casussen.

De hoofdstukken in

Anticorruption in History bediscussieren paradigma's en contraparadigma's, ingebed in een historische context. De auteurs verbinden goed bestuur nadrukkelijk niet aan de zogenoemde moderne maatschappij. Hiermee vermijden ze een anachronistische invulling van het concept corruptie, onttrekken ze zich van een teleologische geschiedschrijving van corruptie en ondermijnen de auteurs het idee dat een corruptievrije samenleving een kernelement is van de moderne maatschappij. Corruptie wordt geduid als een terugkerende uitdaging van de maatschappelijke en politieke orde, afhankelijk van de historische omstandigheden. Jens Ivo Engels beschrijft in zijn hoofdstuk over corruptie en anti-corruptie in de moderne tijd het scheidingsproces tussen het publieke en private domein aan het begin van de negentiende eeuw. Dit onderscheid verbande de corruptie volgens Engels niet, maar bracht nieuwe vormen van corruptie met zich mee. Connecties tussen het publieke en het private domein bleven bestaan en daarmee ook vormen van corruptie, bijvoorbeeld bij lobbypraktijken. Engels illustreert hiermee dat corruptie niet verdwijnt in de moderne tijd, maar zich op andere manieren manifesteert.

Anticorruption in History is een chronologisch veelomvattend werk met wetenschappelijke en

maatschappelijke relevantie. De auteurs onderkennen het belang van een historische benadering van (anti-)corruptie voor de beleidswereld. In het boek wordt expliciet aandacht besteed aan de mogelijke betekenis van het boek voor de beleidswereld. De mogelijkheid tot kennisdisseminatie kan echter verder worden verkend. Er is in het bijzonder ruimte om de potentieel maatschappelijke ontvanger van het boek op gestructureerde en geprioriteerde wijze aan te spreken. Wat kunnen verschillende beleidsdomeinen nu concreet met de wetenschappelijke resultaten die in het boek worden gepresenteerd? De redacteurs geven in dit verband aan dat het aan andere disciplines is om deze ruimte te vullen. Een multidisciplinair historisch en bestuurskundig onderzoek zou mijns inziens de historische inzichten adequater kunnen vertalen naar de actuele bestuurlijke anticorruptiepraktijk. Concluderend biedt *Anticorruption in History* een rijk palet aan casestudies, adequaat inzicht in de meerwaarde van een historische benadering van (anti-) corruptie en een mooie opzet voor verder, multidisciplinair, onderzoek.

Floris van Berckel Smit is afgestudeerd in de bestuurskunde aan de Universiteit Utrecht en volgt

momenteel de master Politiek en Soevereiniteit aan de Vrije Universiteit. Hij is geïnteresseerd in goed bestuur in de moderne tijd, integriteit in het hoger onderwijs en beleidsvorming.

WIE WAREN DIE EERSTE 'TURKEN' OP DE BALKAN?

Nikolay Antov, *The Ottoman "Wild West". The Balkan Frontier in the Fifteenth and Sixteenth Centuries*, Cambridge University Press, 2017; ISBN 9781107182639; hardcover; 324 pagina's; € 81,64.

De Ottomanen stormden vanaf de zestiende eeuw de Balkan op en onderwierpen lokale christelijke gemeenschappen aan systematische islamisering, turkificering en exploitatie. Deze klassieke imperialistische versie is vooral populair onder westerse geschiedschrijvers, zoals Paul Wittek en contemporaine Bulgaarse historici. Nikolay Antovs studie naar de tegenwoordig in Bulgarije gelegen regio's Gerlovo en Deliorman in de vroegmoderne Ottomaanse periode gaat hier tegenin. Terwijl contemporaine Turkse historici geneigd zijn Ottomaanse tolerantie, openheid en diversiteitsbeleid in een dunbevolkt grensgebied te benadrukken, volgt Antov de argumentatie van Halil Inalcik. Deze Turkse historicus gebruikte het begrip tolerantie om het

Ottomaanse expansiebeleid op de Balkan te duiden. Antov ontwaart echter niet zozeer tolerantie, maar vooral bestuurlijke pragmatiek en accommodatie van semi-islamitische, heterodoxe, Turkse volkeren die reeds sinds de twaalfde eeuw naar de regio gemigreerd waren. Antov ontdoet 'de Turk' daarmee van diens schijnbare homogeniteit. Gerlovo en Deliorman in het noordoosten van hedendaags Bulgarije waren echter bijzonder, omdat zij tot in de vijftiende eeuw dunbevolkt waren. Deze studie is niet zozeer representatief voor de gehele Balkan, maar toont hoe divers de Turkse kolonisatie van de Balkan was.

Antov verwijt contemporaine Bulgaarse historici te theoretiseren met gebrekkig empirisch bronnenonderzoek. Zij baseerden zich op een kleine hoeveelheid Slavische bronnen, waardoor de mythe kon ontstaan van een aggressief en dominant Ottomaans expansie- en islamiserings-apparatus. In dit narratief worden *gaza* (militaire expeditie in vijandig niet-islamitisch grondgebied) en *devshirme* (belasting waarbij christelijke jongens slaaf gemaakt werden) centrale concepten. Deze concepten dragen bij aan de framing van de Turkse expansie als voornamelijk gewelddadig. In dit antagonistische discours is de moslim een anti-christelijke indringer die de Balkan nooit zijn thuis had mogen noemen. Antov dook daarom de